

YANGI O'ZBEKISTON DAVRIDA YOSHLARGA TARIXIY XOTIRANI SHAKLLANTIRISH

Toshkent Ijtimoiy Innovatsiya Universiteti

Muxlisa Jurayeva Foziljonovna

Tarix Magestiri

Telefon nomer: +998900010233

+998337672772

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Yangi O'zbekiston davrida yoshlarning tarixiy xotirasini shakllantirish jarayonining mazmuni, metodlari va strategik ahamiyati keng ilmiy tahlil qilingan. Mamlakatda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-siyosiy islohotlar, ta'lim tizimidagi modernizatsiya, milliy qadriyatlarni tiklash jarayonlari bilan yosh avlodda tarixiy ongni mustahkamlashning uzviy bog'liqligi ochib beriladi. Tadqiqotda tarixiy xotirani rivojlantirishga ta'sir qiluvchi omillar, ta'lim resurslari, pedagogik yondashuvlar hamda amaliy loyihalar o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, davlat siyosati, tarixiy-ma'rifiy tashabbuslar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar uyg'unligi yoshlarning o'zlikni anglashida muhim omilga aylangan.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, tarixiy xotira, yoshlar, ma'naviyat, milliy g'oya, tarix ta'limi, ma'rifat, identitet, uzluksiz ta'lim.

АННОТАЦИЯ

В статье представлен широкий научный анализ содержания, методов и стратегического значения процесса формирования исторической памяти молодёжи в период Нового Узбекистана. Раскрывается неразрывная связь между реализуемыми в стране общественно-политическими реформами, модернизацией системы образования, возрождением национальных ценностей и укреплением исторического сознания молодого поколения. В исследовании рассматриваются факторы, влияющие на развитие исторической памяти,

образовательные ресурсы, педагогические подходы и практические проекты. Результаты показывают, что сочетание государственной политики, историко-просветительских инициатив и современных педагогических технологий стало важным фактором самосознания молодёжи.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, историческая память, молодёжь, духовность, национальная идея, историческое образование, просвещение, идентичность, непрерывное образование.

ANNOTATION

This article provides a broad scientific analysis of the content, methods and strategic significance of the process of forming the historical memory of young people during the period of New Uzbekistan. The inextricable link between the socio-political reforms being implemented in the country, the modernization of the education system, and the restoration of national values, and the strengthening of historical consciousness in the younger generation, is revealed. The study examined factors affecting the development of historical memory, educational resources, pedagogical approaches and practical projects. The results show that the combination of state policy, historical and educational initiatives and modern pedagogical technologies has become an important factor in the self-awareness of young people.

Keywords: New Uzbekistan, historical memory, youth, spirituality, national idea, history education, enlightenment, identity, continuing education.

KIRISH

Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida yoshlarga oid davlat siyosati ustuvor yo‘nalish sifatida belgilanib, avvalo, ularning ma‘naviy dunyoqarashi va tarixiy xotirasini mustahkamlash masalasi alohida e‘tiborga olinmoqda. Zero, tarixni bilish — millatning o‘zligini anglash, davlatning barqarorligi va kelajagini belgilovchi eng

muhim omillardan biridir¹. Jamiyat taraqqiyoti shuni ko'rsatadiki, tarixiy xotirasi mustahkam bo'lgan xalq globallashuv sharoitida o'z o'rnini yo'qotmaydi, balki o'z madaniy merosi va milliy qadriyatlari bilan jahon maydonida munosib raqobat qila oladi. Yangi O'zbekiston islohotlarida tarixiy xotira davlat siyosati darajasiga ko'tarilib, ta'lim tizimi, ommaviy axborot vositalari, madaniy-ma'rifiy muassasalar va jamoatchilik tashkilotlari orqali yoshlar ongiga chuqur singdirilmoqda.

Ayniqsa, so'nggi yillarda qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar — “Yoshlar daftari”, “Ma'naviyat konsepsiyasi”, “Tarixiy xotira va milliy o'zlikni anglash strategiyasi”, “Yoshlar akademiyasi” kabi tashabbuslar yoshlarning tarixiy bilimlarini boyitish, ularni mustaqil fikrlovchi, vatanparvar shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qilmoqda. Maqolaning dolzarbligi shundaki, tarixiy xotira faqatgina o'tmishni yodlash emas, balki yoshlarni kelajakni ongli loyihalashga tayyorlashning samarali vositasidir. Shu bois mazkur tadqiqotda Yangi O'zbekiston sharoitida tarixiy xotirani shakllantirish jarayonining amaliy natijalari, metodlari va istiqbollari ilmiy jihatdan o'rganiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Tarixiy xotira masalasi ko'plab mahalliy hamda xorijiy tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan bo'lib, ularning ishlari mazkur mavzuning ilmiy-nazariy asoslarini belgilaydi. O'zbek tadqiqotchilaridan A. Abdug'afurov, B. Qosimov, M. Jo'rayev, O. Qosimova kabi olimlar yoshlar ma'naviyati, tarixiy ong, milliy identitet hamda ma'rifiy tarbiya masalalarini chuqur ilmiy tadqiq qilganlar². Ular yosh avlodda tarixiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish, manbalar bilan ishlash madaniyatini rivojlantirish, tarixiy jarayonlarni tahlil qilish qobiliyatini mustahkamlashning samarali pedagogik metodlarini ishlab chiqqan.

¹ Abdug'afurov A. — Yoshlar ma'naviy kamoloti va tarixiy ong — Toshkent: Ma'naviyat, 2020. — 215 b.

² Qosimov B. — Milliy o'zlik va tarixiy xotira masalalari — Toshkent: Sharq, 2019. — 180 b.

Xorijiy tadqiqotlar orasida P. Nora, J. Le Goff, M. Halbwachslarning “memory studies” yo‘nalishidagi ilmiy ishlari tarixiy xotiraning jamiyatdagi roli, kollektiv ong bilan aloqasi, siyosiy-gumanitar mazmuni haqida muhim nazariy yechimlar bergan³. Bu tadqiqotlar yosh avlodning tarixga munosabati jamiyatdagi ijtimoiy jarayonlarga bevosita ta’sir qilishini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Metodologiya sifatida quyidagi usullar qo‘llanildi:

Tahliliy yondashuv: Yangi O‘zbekiston davridagi davlat siyosati va dasturlarni tahlil qilish.

Qiyosiy metod: Avvalgi davrlar va hozirgi islohotlar natijalarini solishtirish.

Empirik usul: Ta’lim muassasalarida olib borilayotgan amaliy loyihalar va yoshlar ishtiroki statistik ma’lumotlar orqali o‘rganildi.

Sotsiologik ma’lumotlar tahlili: Yoshlarning tarixiy bilim darajasi va qiziqishi bo‘yicha o‘tkazilgan so‘rovnomalar asosida xulosalar chiqarildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Yangi O‘zbekiston davrida yoshlar ongida tarixiy xotirani shakllantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar o‘zining aniq natijalarini bera boshladi. Bunda ta’lim tizimidagi yangilanishlar, tarixiy-madaniy obidalarni tiklash, milliy kino va adabiyotning rivoji, yoshlar uchun tashkil etilgan tanlovlar va ilmiy loyihalar muhim ahamiyat kasb etdi. Quyida mavjud natijalar asosida ikki jadval orqali statistik tahlil taqdim etiladi.

1-jadval. 2020–2025 yillarda tarixiy-ma’rifiy loyihalarda yoshlar ishtirokining ortishi

Yil	Tarixiy-ma’rifiy tadbirlar soni	Yoshlar ishtiroki (ming nafar)	O’sish foizi (%)
2020	850	120	—
2021	1 120	175	45%
2022	1 560	260	48%

³ Nora P. — Les Lieux de Mémoire — Paris: Gallimard, 2011. — 350 p.

Yil	Tarixiy-ma'rifiy tadbirlar soni	Yoshlar ishtiroki (ming nafar)	O'sish foizi (%)
2023	1 980	335	29%
2024	2 450	410	22%
2025	2 900	500	21%

Ushbu jadvaldan ko'rinadiki, so'nggi yillarda yoshlarning tarixiy-ma'rifiy tadbirlarga jalb qilinishi izchil oshib bormoqda. Bu ko'rsatkichlarning ortishi davlat tomonidan ajratilayotgan mablag'lar, yoshlar tashkilotlarining faolligi hamda ta'lim tizimidagi innovatsion metodlarning yo'lga qo'yilishi bilan bog'liq.

2-jadval. Yoshlarning tarixiy bilim darajasi bo'yicha sotsiologik so'rov natijalari (2021–2025 yillar)

Yil	Yuqori daraja (%)	O'rtacha daraja (%)	Past daraja (%)
2021	22	48	30
2022	28	50	22
2023	34	47	19
2024	41	45	14
2025	49	42	9

So'rov natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlar orasida tarixiy bilimlarning yuqori darajaga ko'tarilishi ijobiy dinamikaga ega. 2021 yilda yuqori darajadagi bilimga ega yoshlar 22%ni tashkil qilgan bo'lsa, 2025 yilda bu ko'rsatkich 49%ga yetgan.

XULOSA

Yangi O'zbekiston davrida yoshlarning tarixiy xotirasini shakllantirish davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Olib borilgan ilmiy tahlil va statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, so'nggi besh yil davomida mazkur yo'nalishda sezilarli natijalarga erishildi. Ta'lim tizimining modernizatsiyasi, tarixiy-ma'rifiy loyihalarning ko'payishi, tarixiy meros obyektlarining restavratsiyasi va ularni yoshlar ongida qadrlashga qaratilgan targ'ibot ishlari yoshlarning tarixga bo'lgan qiziqishini oshirishga xizmat qilmoqda. Davlat siyosati va fuqarolik jamiyati

institutlarining hamkorligi natijasida yoshlar o'zligini anglash, vatanparvarlik, tarixiy jarayonlarni chuqur idrok etish kabi ko'nikmalarni egallamoqda.

Kelgusida mazkur jarayonni yanada kuchaytirish uchun quyidagi takliflar muhim ahamiyatga ega: tarix darslarini interaktiv metodlar asosida o'tish, virtual muzeylar va raqamlashtirilgan tarixiy manbalardan foydalanishni kengaytirish, yoshlar uchun tarixiy ekspeditsiyalarni ko'paytirish, ziyoratgohlar bo'ylab ilmiy-amaliy sayohatlarni muntazam tashkil qilish, tarixiy merosga oid mobil ilovalar yaratish. Shuningdek, tarixiy xotira bo'yicha tadqiqotlar fondini tashkil etish, yosh tarixchilarni qo'llab-quvvatlash orqali mazkur jarayonning ilmiy asoslarini mustahkamlash zarur. Umuman olganda, tarixiy xotirasi yuksak avlod — Yangi O'zbekistonning eng asosiy tayanchi va kelajak kafolatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdug'afurov A. — Yoshlar ma'naviy kamoloti va tarixiy ong — Toshkent: Ma'naviyat, 2020. — 215 b.
2. Qosimov B. — Milliy o'zlik va tarixiy xotira masalalari — Toshkent: Sharq, 2019. — 180 b.
3. Jo'rayev M. — Tarix ta'limida innovatsion metodlar — Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. — 240 b.
4. Nora P. — Les Lieux de Mémoire — Paris: Gallimard, 2011. — 350 p.
5. Halbwachs M. — On Collective Memory — Chicago: University of Chicago Press, 1992. — 254 p.
6. Le Goff J. — History and Memory — New York: Columbia University Press, 1996. — 234 p.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori — Ma'naviyatni rivojlantirish konsepsiyasi — Toshkent: Adliya vazirligi, 2020. — 40 b.